

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

FORUM
Aktywności OWES

Polska Fundacja Ośrodków
Wspomagania Rozwoju Gospodarczego
„OIC Poland” w Lublinie

faaw

forum aktywizacji obszarów wiejskich

Biuletyn Sieci OWES

**nr 1
październik-listopad
2017**

Biuletyn Sieci OWES

Nr 1, październik-listopad 2017

Od Redakcji	1
Sieciowanie – po co nam to? (Andrzej Hałasiewicz)	4
Spotkania są bezcenne (z Krzysztofem Brasiem rozmawia Anna Raducha-Romanowicz)	6
Pierwsze ogólnopolskie spotkanie sieciujące OWES, Warszawa, 28-29 czerwca 2017 r.	8
Ekonomia społeczna w praktyce: jak to robią w Wielkopolsce? (Klaudia Gołębiowska)	10
Efektywne Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej (Jarosław Wypyszyński)	13
Konkurencyjność podmiotów ekonomii społecznej (Iwona Raszeja-Ossowska)	15
Forum Aktywności OWES	18
Realizatorzy projektu	19

Biuletyn Sieci OWES jest wydawany w ramach projektu nr POWR.02.09.00-00-0012/16 pt. „**Forum aktywności Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej**”, realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej, w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wydawca: Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich

Redakcja: Urszula Budzich-Tabor

Od Redakcji

Oddajemy w Państwa ręce pierwszy numer Biuletynu Sieci OWES. Adresujemy go przede wszystkim do wszystkich pracowników Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej, do podmiotów, które współpracują z OWES – szczególnie podmiotów ekonomii społecznej, a także do tych osób i organizacji, które są zainteresowane rozwojem ekonomii społecznej w Polsce.

Najważniejszym celem Biuletynu jest ułatwianie wymiany pomysłów i doświadczeń między OWES. Będziemy się starać, aby zawarte w nim artykuły dotyczyły ważnych dla Państwa tematów, aby były źródłem inspiracji i zachętą do podejmowania nowych działań na rzecz ekonomii społecznej.

Biuletyn powstaje w ramach projektu „Forum Aktywności OWES” (o którym piszemy na str. 18) i stanowi uzupełnienie spotkań sieciujących, szkoleń i wymiany za pośrednictwem platformy elektronicznej. Najnowsze informacje o tym, co się dzieje w sektorze ekonomii społecznej, będą omawiane na spotkaniach lub znajdują je Państwo na platformie – natomiast Biuletyn, który będzie się ukazywał raz na dwa-trzy miesiące, będzie okazją do przyjrzenia się bliżej działalności konkretnego środowiska lub organizacji, a także do pogłębionej refleksji nad tematami związanymi z ekonomią społeczną.

Mamy też nadzieję, że niektóre z naszych artykułów zainteresują podmioty, z którymi Państwo współpracują – może warto będzie wydrukować kilka egzemplarzy i rozdać w Państwa otoczeniu, albo wyłożyć na stojaku z publikacjami?

W niniejszym numerze znajdują Państwo dwa teksty poświęcone wyzwaniom związanym z budowaniem sieci OWES: omówienie celów i potencjalnych korzyści z sieciowania w oparciu o doświadczenia podobnych sieci (str. 4), oraz wywiad z Krzysztofem Brasiem, kierownikiem Małopolskiego Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej (str. 6). Ponadto zamieszczamy artykuł podsumowujący pierwsze ogólnopolskie spotkanie sieciujące OWES, które odbyło się w Warszawie w czerwcu 2017 r. (str. 8)

Jednym z tematów przewijających się wielokrotnie w dyskusjach między przedstawicielami OWES jest kwestia specyficznego charakteru ekonomii społecznej jako połączenia działalności biznesowej z celami społecznymi; dużym wyzwaniem jest znalezienie równowagi między tymi elementami. Nawiązuje do tego artykuł Iwony Raszei-Ossowskiej, omawiający w jaki sposób przedsiębiorstwa ekonomii społecznej mogą konkurować na rynku (str. 15).

Wielkopolska jest jednym z województw o najdłuższej i najbogatszej tradycji budowania ekonomii społecznej. Artykuł Klaudii Gołębiowskiej prezentuje niektóre osiągnięcia w tym zakresie, zwłaszcza ciekawe przykłady spółdzielni socjalnych (str. 10). Również na terenie Wielkopolski działa Jarosław Wypyszyński, autor artykułu poświęconego osiąganiu celów OWES w zakresie działań animacyjnych i pomocy w rozwijaniu nowych przedsięwzięć ekonomii społecznej (str. 13).

Nasi autorzy w znacznym stopniu wywodzą się ze środowiska OWES lub blisko z nim współpracują. Mamy nadzieję, że wybrane przez nas tematy trafią w Państwa zainteresowania – ale nie będziemy tego pewni, dopóki nam Państwo o tym nie

powiedzą! Jeśli mają Państwo pomysły na artykuły lub chcieliby Państwo podzielić się z czytelnikami doświadczeniem swojego OWES – prosimy do nas napisać! Biuletyn Sieci OWES należy do Państwa!

Uwaga: w tym numerze nie proponujemy jeszcze Państwu tytułu naszego Biuletynu: nazywa się on na razie „Biuletyn Sieci OWES”. Chcielibyśmy zaprosić naszych czytelników do wymyślenia dobrze brzmiącego tytułu Biuletynu. Pomysły na tytuł, a także uwagi i sugestie dotyczące jego zawartości, prosimy nadsyłać na adres redakcji: biuletyn@forum-owes.pl

Życzymy miłej lektury!

Redakcja Biuletynu Sieci OWES

Sieciowanie – po co nam to?

Andrzej Hałasiewicz

Projekt „Forum Aktywności OWES” ma doprowadzić do utworzenia sieci Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej. Dlaczego taki projekt został uruchomiony? Czemu ma służyć sieć OWES?

Przysłowie mówi: *jeśli chcesz iść szybko, idź sam – ale jeśli chcesz zajść daleko, idź razem z innymi*. Każdy, kto działa na poziomie lokalnym wie, że problemy lepiej rozwiązuje się wspólnie. W spotkaniu, w dyskusji z innymi rodzą się najlepsze pomysły, a większość problemów – zwłaszcza społecznych – wymaga skoordynowanego działania wielu podmiotów. Działając wspólnie mamy też więcej odwagi żeby podejmować działania nietypowe, takie, których nikt przedtem nie próbował. Każdy OWES zdaje sobie sprawę z konieczności współpracy na swoim terenie. Ale na poziomie krajowym?

Zastanawiając się, co nam może dać sieciowanie, warto przyjrzeć się doświadczeniu Lokalnych Grup Działania (LGD), realizujących podejście LEADER/RLKS. Kiedy to podejście pojawiło się w Unii Europejskiej, na początku lat dziewięćdziesiątych, było traktowane jako pewnego rodzaju eksperyment – próba przekazania lokalnej społeczności decyzji o priorytetach

rozwojowych i o finansowaniu konkretnych projektów była wówczas czymś całkowicie nowym. W ciągu ostatnich 25 lat liczba LGD urosła od niecałych 300 do ponad 3000, a podejście LEADER – zwane teraz „Rozwojem Lokalnym Kierowanym przez Społeczność” (RLKS) – upowszechniło się nie tylko na wszystkich obszarach wiejskich, ale także miejskich i rybackich w całej Europie, jest też uznawane za niezwykle skuteczne narzędzie, które sprawdza się w bardzo różnych warunkach.

Jedną z przyczyn tego sukcesu jest sieciowanie: od samego początku tego podejścia zdano sobie sprawę, że aby nowe twory, jakimi były wówczas Lokalne Grupy Działania, mogły sprostać postawionym przed nimi zadaniom, będą potrzebować intensywnego wsparcia i możliwości współpracy i wymiany doświadczeń między sobą. Dlatego przeznaczając środki na podejście LEADER Komisja Europejska od razu zakontraktowała organizację, która miała organizować spotkania dla LGD, szkolić je i zachęcać do współpracy.

Po latach, prawie w każdym kraju powstały niezależne sieci LGD, a grupujące te sieci europejskie stowarzyszenie ELARD jest jedną z najważniejszych organizacji promujących rozwój lokalny i ma stałe miejsce w gremiach decyzyjnych dotyczących przyszłych polityk unijnych.

Najważniejsze lekcje z sieciowania LGD na poziomie europejskim:

- sieciowanie może bardzo skutecznie przyspieszyć proces uczenia się organizacji; to, co w organizacji działającej samodzielnie wymaga lat praktyki, dzięki regularnym spotkaniom, dyskusjom, uczeniu się od

siebie nawzajem następuje znacznie szybciej;

- sieciowanie jest szczególnie ważne dla nowych podmiotów, będących w fazie budowania swojej pozycji i poszukiwania optymalnych sposobów funkcjonowania;

- sieciowanie wymaga czasu, bardzo dużą rolę może też odegrać wsparcie z zewnątrz (np. ze strony organizacji nie będących częścią sieci, ale odgrywających rolę katalizatorów sieciowania).

W Polsce Lokalne Grupy Działania realizujące podejście LEADER zaczęły powstawać w roku 2006. Od początku starały się ze sobą współpracować, szybko też zaczęły tworzyć sieci regionalne. W październiku 2009 r. sieci regionalne postanowiły powołać Polską Sieć Lokalnych Grup Działania, która jest związkiem stowarzyszeń skupiającym zarówno formalne, jak i nieformalne sieci LGD z terenu całego kraju. Proces formalizacji trwał kilka lat, ostatecznie sieć została zarejestrowana w 2013 roku. Aktualnie skupia ona 270 lokalnych grup działania, czyli ok. 80% wszystkich LGD działających w Polsce.

Celem działalności Polskiej Sieci LGD jest budowanie platformy współpracy i wymiany doświadczeń między lokalnymi grupami działania oraz ich sieciami regionalnymi, jak również aktywnie uczestnictwo w kreowaniu polityki wobec wsi i terenów wiejskich – zarówno na poziomie krajowym, jak i europejskim, w tym opiniowanie aktów prawnych i podejmowanie inicjatyw legislacyjnych zmierzających do stanowienia prawa sprzyjającego zrównoważonemu rozwojowi obszarów wiejskich. W szerszym wymiarze Sieć LGD zamierza wspierać działania

służące budowaniu kapitału społecznego, poprawie jakości życia i dywersyfikacji ekonomicznej, a także integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem na wsi. Polska Sieć reprezentuje LGD w kontaktach z innymi instytucjami oraz sieciami z innych państw.

Doświadczenie Polskiej Sieci LGD wskazuje, że:

- sieciowanie to proces, a wartość dodana sieci powstaje w toku dyskusji między jej członkami; im więcej czasu poświęcimy na docieranie się i ustalanie, jaką filozofię działania chcemy przyjąć, tym sprawniej sieć będzie pracować;

- sieć można utworzyć odgórnie, ale nie da się jej w ten sposób utrzymać. Istnienie sieci wymaga silnej motywacji członków; największe znaczenie ma przekonanie, że nasza sieć pozwoli nam na zrobienie tych rzeczy, którym nie jesteśmy w stanie podołać samodzielnie;

- członkowie sieci muszą zdecydować, w jaki sposób chcą komunikować opinie publicznej te decyzje, w sprawie których nie osiągnięto konsensu (jak zapewnić, żeby głos mniejszości był w obrębie sieci słyszany, a jednocześnie nie torpedował decyzji podejmowanych przez większość);
- sieciowanie wymaga funduszy, ale chęć pozyskania środków zewnętrznych nie może być jedyną motywacją tworzenia sieci; w przypadku sieci świetnie sprawdza się zasada, że mniej szanujemy to, co łatwo nam przyszło; zanim więc poszukamy zewnętrznych funduszy na działania, upewnijmy się, że członkowie dają coś od siebie.

W artykule wykorzystano prezentację Katarzyny Jórgi na temat Polskiej Sieci LGD.

Spotkania są bezcenne

Anna Raducha-Romanowicz

O oczekiwaniach wobec sieci OWES, nadziejach i obawach jakie budzi ten projekt, rozmawiamy z Krzysztofem Brasiem, kierownikiem Małopolskiego Ośrodka Wsparcia Ekonomii

Społecznej, Towarzystwa Oświatowego Ziemi Chrzanowskiej w Chrzanowie.

- Panie Krzysztofie, czy Pana zdaniem sieciowanie OWES ma sens?

Zdecydowanie warto się sieciować. Ważne są już same spotkania. Chociażby – albo nawet przede wszystkim – dlatego, że możemy na nich wymieniać się naszymi doświadczeniami. Nie każdy w sieci posiada takie same kompetencje i dzięki spotkaniom z innymi OWES-ami można wiele zyskać. Najcenniejsze co dotychczas zyskałem dzięki sieciowaniu, to właśnie kontakty. Z ludźmi, których poznałem mogę się konsultować rozwiązując problem czy np. interpretując wytyczne. Wymieniamy się bieżącymi informacjami z kilkoma OWES-ami, których przedstawicieli spotkałem na spotkaniach sieciujących.

- Wcześniej nie mieli Państwo okazji do takich spotkań?

Mieliśmy, ale były z reguły spotkania jednodniowe, z których wracało się tuż po ich zakończeniu. Nie było więc okazji do nieformalnych rozmów, które prowadzi się po zamknięciu oficjalnej

części. A takie wymiany doświadczeń bywają bardzo owocne. Rzadko organizowane były też spotkania dedykowane stricte OWES-om, nie całemu środowisku związanemu z ekonomią społeczną, na których mielibyśmy taką przestrzeń do dyskusji.

- W jaki jeszcze sposób działanie w sieci może poprawić funkcjonowanie OWES? Jakie są tu Pana nadzieje?

Przede wszystkim w wymiarze praktycznym – tak jak już wspominałem, dzięki umożliwieniu nam wymiany doświadczeń. Zależy nam na uczestniczeniu w interpretacji istniejących przepisów, ale również w ich tworzeniu przez władze. Grupa ma większą siłę. Zjednoczone środowisko, które mówi jednym głosem jest bardziej słyszalne, może więcej osiągnąć i działać niż pojedynczy podmiot, który może pozostać niezauważony.

- O idei sieciowania mówi Pan entuzjastycznie. A czy Pana zdaniem są takie OWES-y, dla których sieciowanie nie jest dobrym rozwiązaniem?

Zawsze znajdzie się ktoś, kto będzie narzekał i twierdził, że jest to niepotrzebne. Sieć powinna więc mieć charakter otwarty i przyjmować członków na zasadzie dobrowolności – czyli wyłącznie tych, którzy chcą w niej uczestniczyć. Także nowe podmioty albo takie, które aktualnie nie realizują swoich projektów, powinny mieć możliwość wstąpienia do sieci. Analogicznie – każdy OWES powinien mieć taką samą możliwość wyjścia z sieci – bez poważniejszych konsekwencji. Aczkolwiek w moim przekonaniu, wychodzenie powinno być obligatoryjne w sytuacji, gdy ktoś się po prostu nie udziela, nie uczestniczy aktywnie, nie angażuje się, nie przyjeżdża na spotkania. Wtedy powinny istnieć mechanizmy pozwalające na usunięcie takiego

podmiotu z sieci. Nie ma sensu ciągnąć nikogo za uszy.

- Oprócz cyklicznych spotkań, sieciowaniu OWES mają służyć również takie narzędzia, jak powstający biuletyn czy platforma internetowa.

Jak Pan ocenia ich przydatność?

W moim przekonaniu biuletyn jest potrzebny. O ile będą w nim omawiane bieżące problemy związane z naszym codziennym funkcjonowaniem i znajdzie się tu miejsce na treści rzeczywiście cenne i przydatne, np. przykłady dobrych praktyk czy informacje o tym, co udało się załatwić lub ustalić. Nie zawsze mamy okazję uczestniczyć we wszystkich spotkaniach lub dotrzeć do informacji. W tym obszarze biuletyn może ułatwiać do nich dostęp.

Natomiast co do strony internetowej – szczerze przyznaję, że niewiele z niej korzystam. W zasadzie jedynie w sytuacji zapisywania się na kolejne spotkania. I tak na prawdę nie znam narzędzi, które ta platforma będzie oferować. Warto więc byłoby mocniej zaakcentować funkcjonalności tej strony. Jestem też zwolennikiem prostych rozwiązań. Korzystam z ogólnodostępnych narzędzi internetowych. Zastanawiam się czy jest sens tworzyć nowe aplikacje i konta, które nie będą współgrały z tymi dostępnymi, używanymi przeze mnie na co dzień. Poznawanie nowych, tworzonych od podstaw, też niekoniecznie może na dłuższą metę być potrzebnych, może być problematyczne. Wolałbym więc korzystać z narzędzi kompatybilnych z tymi, z których korzystam lub z takich, które je ulepszają.

- A czy może oprócz tych proponowanych narzędzi mógłby Pan wskazać jeszcze inne, które mogłyby być Pana zdaniem pomocne?

Z mojej perspektywy byłoby przydatne, gdyby na platformie internetowej znalazły się przykłady aplikacji lub dokumentów, które mogą się przydać OWES-om w ich codziennej działalności. Mogły by to być fora wymiany opinii czy bazy plików – formularzy, wzorów dokumentów itp. Żeby np. tworząc dokumentację móc wzorować się na innych, którzy podobne dokumenty już przygotowali. Przydały by się również narzędzia wymiany informacji z ministerstwami.

- Na koniec naszej rozmowy chciałabym jeszcze zapytać, jakimi Pana zdaniem obszarami tematycznymi powinna zająć się sieć?

Po pierwsze warto by zorganizować szkolenia związane z tematyką reakredytacji. Spotkania dotyczące tego tematu są bezcenne. Im jest ich więcej, tym lepiej. Mamy nabywać reakredytację z początkiem przyszłego roku, więc jest to temat jak najbardziej aktualny. Na pewno będzie każdego żywo interesować.

Kolejną kwestią jest samo już wspieranie naszych odbiorców pod kątem biznesowym. Spotkania związane z taką działalnością są już zresztą organizowane i uważam je za bardzo przydatne. Nic nie zmieniałbym więc w tym zakresie. Przydało by się również, po raz kolejny przedyskutowanie standardów, które nas obowiązują, m.in. wymogów dotyczących pracowników. Są one niestety bardzo mało elastyczne, co, w kontekście sytuacji na naszym rynku pracy, powoduje nierzadko problemy kadrowe.

- Dziękuję za rozmowę.

Pierwsze ogólnopolskie spotkanie sieciujące OWES, Warszawa, 28-29 czerwca 2017 r.

Pierwsze spotkanie w ramach projektu „Forum Aktywności Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES)” odbyło się w Warszawie w dniach 28-29 czerwca br. Była to okazja do zaprezentowania środowisku OWES celów i założeń projektu, ale przede wszystkim do spotkania przedstawicieli OWES z całej Polski, poznania się bliżej i rozpoczęcia procesu sieciowania.

Wśród różnego typu aktywności przewidzianych w trakcie spotkania szczególnym zainteresowaniem cieszyła się sesja „Open Space”, gdzie dyskusja w małych grupach toczyła się wokół tematów zaproponowanych przez samych uczestników. Zakres tematyczny był bardzo szeroki, od zagadnień bardzo ogólnych, takich jak pogłębiona refleksja nad ekonomią społeczną czy definicja przedsiębiorstwa społecznego, przez narzędzia wspierania PES i sposoby zapewnienia przedsiębiorstwom społecznym zamówień, do konkretnych dylematów

wdrożeniowych związanych np. z kwalifikowalnością dotacji.

Wiele wypowiedzi dotyczyło kwestii równowagi między stroną biznesową a społeczną ekonomii społecznej; przedstawiciele OWES zwracali uwagę, że niektóre rozwiązania nadmiernie skupiają się na stronie społecznej, natomiast należy większą uwagę poświęcić stronie biznesowej (sprzedawania produktów i usług).

Ważnym tematem, który przewijał się przez całe spotkanie była kwestia trwałości sieci wsparcia przedsiębiorczości społecznej. Uczestnicy zwracali uwagę, że trwały rozwój ekonomii społecznej nie powinien zależeć od projektów finansowanych ze środków unijnych, w dłuższej perspektywie konieczne będzie znalezienie innych źródeł finansowania.

Oprócz dyskusji na temat przyszłości, ważnym oczekiwaniem ze strony OWES wobec sieci jest wpływ na decyzje dotyczące systemu wsparcia ES oraz monitorowanie rozwiązań prawnych, wytycznych itp.

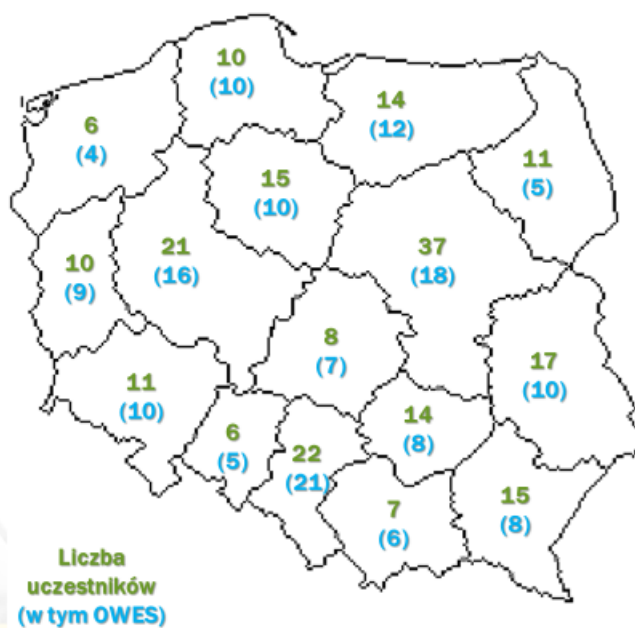
W ramach „Trybuny OWES” kilkanaście osób podzieliło się doświadczeniem swojego OWES – ta forma wymiany doświadczeń bardzo podobała się uczestnikom. Wśród propozycji na przyszłość pojawił się pomysł, aby w ramach projektu umożliwić wizyty studyjne do ciekawych OWESów lub PESów.

W czasie spotkania funkcjonowały dwa punkty konsultacyjne, w których eksperci odpowiadali na pytania uczestników: jeden był prowadzony przez przedstawiciela Polskiej Sieci LGD i poświęcony doświadczeniom i potencjalnym korzyściom z sieciowania, drugi dotyczył wsparcia technicznego w zakresie narzędzi elektronicznych oraz przyszłych funkcji platformy elektronicznej przewidzianej w ramach projektu „Forum Aktywności OWES”.

punktów programu spotkania ogólnopolskiego.

W spotkaniu wzięło udział 211 osób, z czego ok. 160 było przedstawicielami OWES.

W trakcie spotkania cały czas obecni byli przedstawiciele Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (MRPiPS), którzy uczestniczyli w dyskusji, z uwagą słuchali zgłaszanych postulatów i obiecali wziąć je pod uwagę w pracach nad dalszym kształtem projektu sieciowania. Zebrani wyrazili nadzieję, że na kolejnych spotkaniach będą obecni również przedstawiciele Ministerstwa Rozwoju a także (przynajmniej na części spotkania) samorządów województw. Przydatne byłyby także spotkania w różnych regionach Polski (np. wschód, zachód, północ, południe) – być może j ako jeden z

Ekonomia społeczna w praktyce: jak to robią w Wielkopolsce?

Klaudia Gołębiowska

Ekonomia społeczna jest prężnie rozwijającym się i wielobarwnym obszarem działalności człowieka. Umiejętnie łączy wyzwania społeczne z celami biznesowymi. Jest demokratyczna. Nie lubi sloganów rzuconych w próżnię. Stawia na gospodarność, aktywność, wytrwałość. Brzmi jak motto dla duszy Wielkopolanina? Jeśli odpowiedź jest twierdząca, to jak w tym porządku znaleźć czas na innowacje?

W imieniu nas wszystkich

Na temat ekonomii społecznej wiele już napisano. Nie ulega wątpliwości, że stanowi ona istotny element nie tylko europejskiego modelu polityki społecznej, ale również polskiej polityki społecznej. Jest odpowiedzią na wiele problemów związanych z reintegracją społeczną i zawodową osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją. W procesie tym jednostki, środowiska i społeczności otrzymują szansę, możliwości i zasoby niezbędne do pełnego uczestnictwa w życiu ekonomicznym, społecznym czy kulturowym oraz osiągnięcia poziomu godnego życia. To się po prostu wszystkim opłaca. Kapitał społeczny, samorządowa wspólnota mieszkańców, partycypacja społeczna oraz ekonomia społeczna stanowią istotne elementy lokalnego ładu społecznego.

Serce rośnie, patrząc na Wielkopolskę

W Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku narzędzia ekonomii społecznej zostały wskazane jako ważny instrument rozwiązywania problemów społecznych. W obliczu statystyk i danych nie jest to jednak nowe wyzwanie. W Wielkopolsce działa aż 190 spółdzielni socjalnych, a jeśli dodamy do tego warsztaty terapii zajęciowej, centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej i zakłady aktywności zawodowej, to otrzymujemy liczbę 342 organizacji, które dają szansę na rynku pracy osobom niepełnosprawnym, długotrwale bezrobotnym lub bezdomnym. Liczby imponujące, jak niegdyś sukcesy organiczników.

Jeśli wydaje nam się, że katalog osób zagrożonych wykluczeniem społecznym jest hermetyczną listą, to podróż po meandrach spółdzielczości w Wielkopolsce przeczy temu wrażeniu. Stowarzyszenie na Rzecz Spółdzielni Socjalnych w Poznaniu w 2016 roku, jako partner w projekcie „System wzmacniania potencjału oraz stworzenie sieci współpracy z instytucjami rynku pracy oraz pomocy i integracji społecznej” opracowało i wdrożyło dziesięć innowacyjnych modeli spółdzielni socjalnych, które mogą być powielane w kolejnych społecznościach lokalnych, jako gotowe rozwiązania dla konkretnych problemów. Wypracowane modele mogą być uwzględniane w kreowaniu polityk publicznych w zakresie rozwiązywania problemów społecznych oraz w programowaniu i modyfikacji systemu wsparcia ekonomii społecznej.

Zatem rozwiązania, które były dotąd wypracowywane regionalnie i szerzej nieznane, dzięki projektowi zostały włączone w główny nurt dobrych praktyk ekonomii społecznej i wypromowane w całej Polsce. To podsumowanie całej dekady działań nad rozwiązaniami z zakresu ekonomii

Żłobek Wiatraczek w Śmiglu (powiat kościański) od dwóch lat cieszy się zaufaniem rodziców i dzieci. Prowadzony jest przez spółdzielnię socjalną Śmigielanka i był pierwszą tego typu placówką w powiecie oraz pionierskim rozwiązaniem w aktywizacji kobiet wracających na rynek pracy po przerwie związanej z wychowywaniem dziecka.
Źródło: Żłobek Wiatraczek.

społecznej. Sześć z dziesięciu wzorcowych modeli rozpoczęło swój żywot właśnie w Wielkopolsce. O kilku warto chociaż krótko wspomnieć.

W siedemnastotysięcznym Śmiglu, pięć długostrwale bezrobotnych kobiet postanowiło wziąć sprawy w swoje ręce i założyło Spółdzielnię Socjalną Śmigielanka oraz żłobek Wiatraczek. Warto podkreślić, że na terenie gminy Śmigiel oraz całego powiatu kościańskiego nie było do tego czasu ani jednej placówki tego typu. Zagrożone wykluczeniem matki dokonały prawie niemożliwego. Wszystkie panie przeszły przez szereg szkoleń i warsztatów, które były niezbędne przy pracy z dziećmi. Większość z nich musiała od podstaw zdobyć wykształcenie w tej dziedzinie. A potem tylko i aż utrzymać się na rynku. Placówka od dwóch lat

cieszy się dobrą renomą wśród rodziców i dzieci.

W Gorzowie innowacja udowodniła, że bezdomny nie znaczy niepotrzebny. Spółdzielnia socjalna Kwazar zatrudniła pięć osób dotkniętych problemem nie tylko braku dachu nad głową, ale perspektyw na godne i wartościowe życie w ogóle. Mieszkańcy zyskali konkurencyjny podmiot z branży remontowo – budowlanej a zatrudnieni stali się pionierami w nowym podejściu do ważnej kwestii społecznej.

Kwazar to nie jedyna spółdzielnia, która miała pomysł na zwalczanie stereotypów związanych z zatrudnianiem osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Spółdzielnia Socjalna FURIA to podmiot ekonomii społecznej prowadzący działalność gospodarczą wdrażającą innowacyjny model aktywizacji zawodowej osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu, oparty na ścisłej współpracy osób o różny poziomie sprawności.

Spółdzielnia socjalna FURIA z Poznania zatrudniająca osoby z zaburzeniami ze spektrum autyzmu produkuje wyjątkowe gadżety dla biznesu i klientów indywidualnych. Źródło: <http://www.facebook.com/spoldzielniafuria>

Spółdzielnia uruchomiła Manufakturę, gdzie dorośli osoby ze spektrum autyzmu produkują unikatowe maskotki, gadżety i breloki. Wyjątkowy pomysł na prezent – jak wyjątkowe są osoby, których potencjał zrozumieli twórcy pionierskiej spółdzielni. Fakt ten doceniła kapituła konkursu dla najlepszych przedsiębiorstw ekonomii społecznej organizowanego przez fundację im. Jacka Kuronia z Warszawy: Furia otrzymała wyróżnienie w kategorii Odkrycie Roku 2017.

Sieć dobrych połączeń

Pozostając w temacie dobra, nie sposób pominąć jedną z bardziej znanych spółdzielni z centrum Wielkopolski – Dobrej Kawiarni z Poznania. Prowadzona jest w dużej mierze przez osoby z zespołem Downa i z porażeniem mózgowym. Przy pomocy osób nieco bardziej sprawnych w Dobrej uraczą nas kawą i ciastkami, nakarmią marzeniami. Ograniczenia nie istnieją? Tutaj to nie truizm.

W Wielkopolsce od lat najszybciej rośnie liczba przedsiębiorstw ekonomii społecznej. Województwo pod tym względem jest liderem w kraju, a profil działalności przedsiębiorstw jest bardzo szeroki. Można by długo pisać i wyliczać – ale to już być może temat na kolejne artykuły.

30 68, www.jadwiga.org, projekt „Ośrodek wsparcia ekonomii społecznej w subregionie kaliskim”

◦ Fundacja Pomocy Wzajemnej Barka, ul. św. Wincentego 6/9, 61-003 Poznań, tel. 61 668 23 00, www.barka.org.pl, projekt „Wielkopolskie Centrum Ekonomii Solidarnej”

◦ Stowarzyszenie na Rzecz Spółdzielni Socjalnych, ul. Górecka 115, 61-475 Poznań, tel. 61 887 11 66. Filia w Koninie, ul. 3 Maja 26, 62-500 Konin, tel. 63 245 58 29.

www.spoldzielnie.org, projekt „Wielkopolski Ośrodek Ekonomii Społecznej”

◦ Stowarzyszenie Centrum Promocji i Rozwoju Inicjatyw Obywatelskich PISOP, ul. Ratajczaka 26, 61-815 Poznań, tel. 61 851 91 34. Filia w Lesznie, pl. Metziga 26.6, 64-100 Leszno. tel. 65 520 78 86, www.pisop.org.pl, projekt „LOWES – Leszczyński Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej”

◦ Stowarzyszenie ETAP, ul. Wachowiaka 8A, 60-681 Poznań, tel. 61 656 99 71. Biuro w [Pile](#), ul. Dąbrowskiego 8, 64 – 920 Piła (Inwest Park), tel. 514 636 170, www.owesetap.pl, projekt „Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej w subregionie pilskim”

Pracownicy Dobrej Kawiarni z Poznania w koszulkach z haftami autorstwa dorosłych autystyków ze spółdzielni socjalnej Furia
Źródło: <http://www.facebook.com/DobraKawiarnia/>

Ośrodki Wspierania Ekonomii Społecznej w Wielkopolsce:

◦ Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi, ul. Wczasowa 8a, 62-040 Puszczykowo, tel. 61 898

Efektywne Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej

Jarosław Wypyszyński

W kontekście zmian gospodarczych oraz społecznych, które dotyczą również sektora ekonomii społecznej warto zastanowić się nad rolą Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej.¹ Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej umocowił Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej systemowo, jednocześnie, aby osiągnąć wspólne standardy jakościowe, OWES zostały poddane procesom akredytacji. Ośrodki te wykonują ogromną pracę edukacyjno-doradczą, co skutkuje efektywnymi zmianami postaw wielu interesariuszy środowiska lokalnego. OWES wpływają dodatnio na budowanie lokalnego kapitału, w tym kapitału społecznego, tworzą nowe miejsca pracy, które w swoich założeniach mają być trwałymi miejscami pracy, przeciwdziałając również wykluczeniu społecznemu. Ważne są odpowiedzi na pytania: jak OWES ma budować skuteczne działanie oraz jakimi metodami powinien osiągać wyżej wymienione cele?

Odpowiedzialny OWES to ten, który potrafi stać na straży przedsiębiorczości społecznej.

¹ Ośrodek wsparcia ekonomii społecznej (OWES) – podmiot lub partnerstwo posiadające akredytację ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, świadczące łącznie wszystkie rodzaje usług wsparcia ekonomii społecznej

Przedsiębiorczość społeczna łączy w sobie zarówno elementy przedsiębiorcze, jak i elementy odpowiedzialności społecznej za środowisko lokalne, zasoby lokalne, osoby wymagające wsparcia, w tym przede wszystkim wsparcia w procesie przywracania na rynek pracy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Nie da się tego osiągnąć bez przedsiębiorczości, bez kreowania modeli przedsiębiorczości społecznej, które będą również efektywne ekonomicznie. Właśnie równowaga pomiędzy tym, co społeczne i tym, co gospodarcze odróżnia sektor ekonomii społecznej od tradycyjnej przedsiębiorczości.

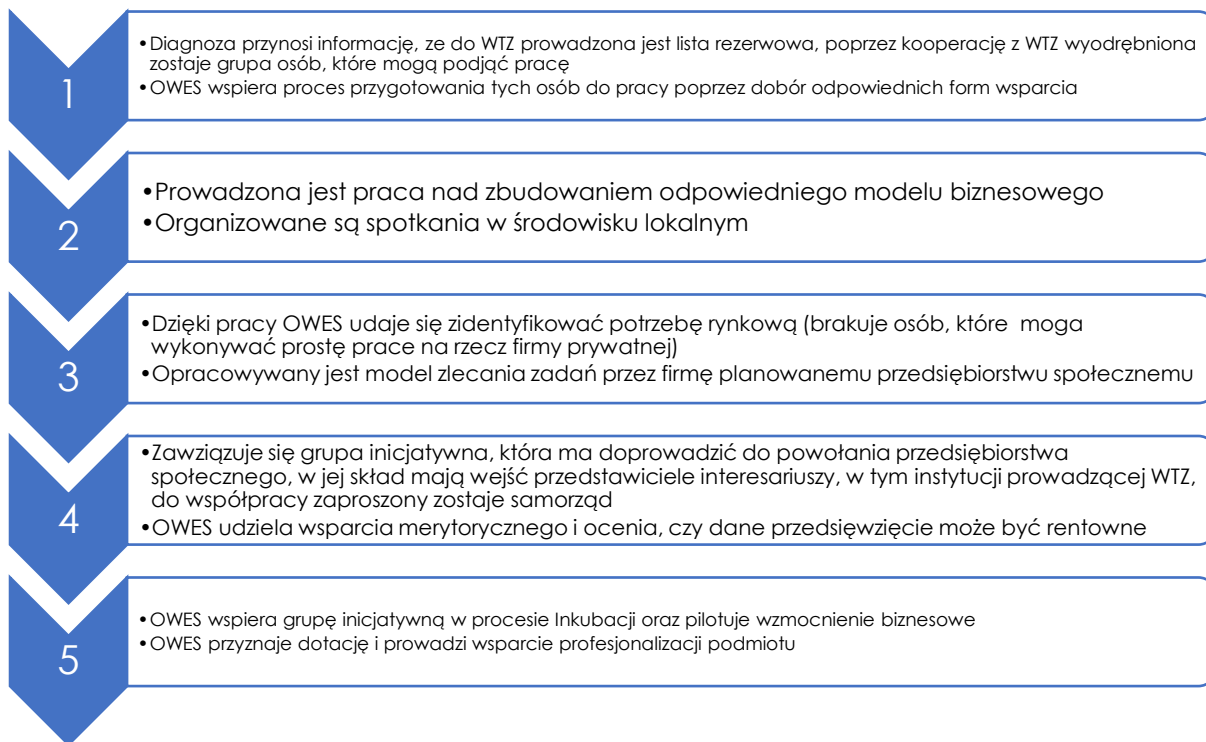
Nadmienić należy, że sektor ekonomii społecznej i same ośrodki wsparcia przetrwają próbę czasu, jeżeli wypracują długofalowe modele rentownych przedsiębiorstw społecznych oraz podmiotów ekonomii społecznej. Szczególnie ważne jest osiągnięcie celów w zakresie stabilnych miejsc pracy oraz reintegracji społecznej oraz zawodowej. Bez przemyślanego modelu biznesowego oraz porozumienia lokalnych interesariuszy nie da się stworzyć dobrze funkcjonującej spółdzielni socjalnej, spółki non-profit, stowarzyszenia czy fundacji. Właśnie model wspólnych interesów ekonomicznych i społecznych jest kluczowy w kontekście pobudzania aktywności, kreowania miejsc pracy oraz budowy efektywnej polityki lokalnego wzrostu gospodarczego.

Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej powinny już w procesie animacji pobudzać aktywność lokalną, jednocześnie kierując ją w określonym duchu efektywności ekonomicznej. Pracownicy OWES docierają do jednostek samorządu terytorialnego (JST), środowiska biznesu

i organizacji pozarządowych. W celu identyfikacji deficytów i problemów mogą zaproponować sesje dialogowe. Proces animacji, w tym budowanie partnerstw, to stwarzanie przyjaznego środowiska lokalnego dla wspieranych bądź tworzonych

podmiotów. Poniżej przedstawiono przykład działań wspierających aktywizację zawodową i społeczną osób zagrożonych wykluczeniem poprzez zaangażowanie warsztatu terapii zajęciowej (WTZ), samorządu terytorialnego, biznesu i OWES.

OWES wspiera dany podmiot ekonomii społecznej czy przedsiębiorstwo społeczne na każdym etapie przedstawionego procesu, pamiętając, że ani samym działaniem społecznym, ani samym działaniem biznesowym nie osiągnie się określonego rezultatu, czyli do społecznie odpowiedzialnego modelu wsparcia osób defaworyzowanych na rynku pracy.

Elementem, na który trzeba szczególnie zwracać uwagę, jest rentowność przedsięwzięcia. Nawet najpiękniej wyglądający na papierze model reintegracji społecznej i zawodowej nie będzie funkcjonował bez „paliwa finansowego”. Dlatego należy uważać z sformułowaniem, że ekonomia społeczna to nie biznes. Ekonomia społeczna to biznes, z tą

różnicą, że biznes pod pewnymi warunkami odpowiedzialności społecznej. Bez biznesowego podejścia do tematyki przedsiębiorczości społecznej, mówimy już nie o przedsiębiorczości społecznej, ale o działalności społecznej. Rolą Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej jest budowa profesjonalnych oraz silnych podmiotów ekonomii społecznej, przedsiębiorstw społecznych. Efektywny OWES to taki, który jest w stanie wesprzeć proces tworzenia silnych i trwałych podmiotów, a poprzez takie działanie tworzyć stabilne miejsca pracy dla osób defaworyzowanych na rynku pracy.

Konkurencyjność podmiotów ekonomii społecznej

Iwona Raszeja-Ossowska

Konkurowanie pomiędzy przedsiębiorstwami jest nieodłączną cechą gospodarki rynkowej. Z kolei konkurencyjność jest jednym z ważniejszych wyznaczników oceny funkcjonowania przedsiębiorstwa na rynku.

Przedsiębiorstwa, w zależności od branży bądź sektora, konkurują na wielu płaszczyznach, za pomocą różnych metod oraz poprzez zróżnicowane formy działania. Podmioty ekonomii społecznej (PES) jako przedsiębiorstwa działają na otwartym rynku, a więc w warunkach ekonomicznej konkurencji. Ich działanie podlega tym samym regułom, co działanie firm komercyjnych. Oznacza to, że muszą pozyskać i utrzymać klientów, zapewnić sobie zysk i utrzymać płynność finansową.

Z punktu widzenia praktyki działania PES istotne jest rozpoznanie i zrozumienie, jakie uwarunkowania i czynniki mają wpływ na konkurencyjność przedsiębiorstw społecznych.

PES mogą działać w różnych branżach i skutecznie konkurować z innymi podmiotami rynkowymi. Jednocześnie, wszystkie branże, obszary, formy działania stwarzają możliwość rozwoju ekonomii społecznej. W każdym z nich można znaleźć niszę, zdobyć rynkową przewagę, wygrać z konkurencją. Ale można też ponieść porażkę. Podmioty ekonomii społecznej mogą budować przewagę konkurencyjną w

oparciu o dobry wizerunek, lokalne korzenie organizacji, czy współpracę z organizacjami niepublicznymi. A także poprzez innowacyjność i funkcjonowanie w niszy rynkowej.

Potencjał konkurencyjności podmiotów ekonomii społecznej stanowią zasoby materialne i niematerialne niezbędne do funkcjonowania na rynku. Im wyższy poziom zasobów finansowych, informacyjnych czy kapitału ludzkiego tym wyższy potencjał konkurencyjności.

Przewaga podmiotów ekonomii społecznej na rynku może wynikać m.in. z:

- zaangażowania wolontariuszy,
- dostępu do zamówień z wykorzystaniem klauzul społecznych,
- niższych kosztów transakcyjnych dzięki dobrej współpracy i zaufaniu,
- pozytywnego wizerunku w lokalnej społeczności.

Bardzo ważnym czynnikiem jest pozytywne podejście samorządu lokalnego!

Ekonomia społeczna posiada atuty, które pozwalają przedsiębiorstwom społecznym osiągać przewagi konkurencyjne, a w konsekwencji sukcesy. Przedsiębiorstwa społeczne mogą korzystać z zasobów, po które biznes nie może sięgnąć: wolontariat, dostęp do zamówień publicznych zawierających klauzule społeczne czy wreszcie możliwość otrzymywania dotacji, subwencji i ulg. PES nie są poddane presji krótkookresowych oczekiwań właścicieli. Dzięki temu mogą przyjmować i realizować długookresowe strategie rozwoju. Bazując na solidarności i wzajemności nie muszą tworzyć skomplikowanych mechanizmów kontroli i monitoringu.

Mechanizmy te zastępują zaufaniem i współodpowiedzialnością. Atutem ekonomii społecznej jest także obniżanie kosztów transakcyjnych tj. kosztów koordynacji działalności przedsiębiorstwa społecznego. Wzajemne zaufanie i współpraca podmiotów zaangażowanych w działalność PES pozwalają na obniżenie kosztów działalności gospodarczej.

Zasadnicze znaczenie dla długofalowego powodzenia projektu ekonomii społecznej ma jakość usług i towarów, jakie wytwarzane są przez jej podmioty tj. PES. Odpowiednia staranność, jakość i czas wykonania są niezbędne aby skutecznie konkurować.

PES mogą działać w różnych branżach, ale szczególnie potencjał mają m.in.:

- ekologia,
- integracja społeczna,
- usługi socjalne.

Ważne jest, żeby znaleźć własną niszę rynkową!

W przyszłości wiele PES będzie musiało ulec specjalizacji!

Pewne branże, takie jak np. ekologia, reintegracja społeczna, usługi socjalne, wydają się być specjalnie predestynowane, aby przedsiębiorstwa społeczne mogły uzyskiwać tam sukcesy. To właśnie tu istnieją niezaspokojone potrzeby, nisze rynkowe, które mogą, a czasami wręcz powinny, być zagospodarowane przez przedsiębiorstwa społeczne.

Jednak o sukcesie przedsiębiorstwa społecznego zawsze decydować

będą lokalne uwarunkowania, dobry pomysł i determinacja przedsiębiorców społecznych. O sukcesie decydować może także akceptacja i wsparcie ze strony samorządu lokalnego. To właśnie samorząd ma narzędzia, zarówno systemowe (tworzenie strategii rozwoju czy integracji społecznej), jak i bezpośredniego wsparcia (zakładanie spółdzielni socjalnych, system dotacji, możliwość stosowania klauzul społecznych), aby wspierać lokalną gospodarkę społeczną.

PES nie powinny zapominać, że podstawą na której opiera się ich konkurencyjność, jest także specyficzna wartość dodana, jaką jest umiejętność współpracy i solidarność. Doświadczenia historyczne ruchu spółdzielczego pokazują wyraźnie, że rozwój gospodarki społecznej musi opierać się na kooperacji i pomocy wzajemnej. Współpraca pomiędzy przedsiębiorstwami społecznymi może polegać między innymi na wymianie usług (korzystanie z zasobów sektora).

Według ekspertów, podmioty ekonomii społecznej będą ulegać stopniowej specjalizacji oraz komercjalizacji. Aby przetrwać na rynku konkurencyjnym muszą oferować wysokiej jakości usługi i produkty po atrakcyjnych cenach. Wymaga to inwestycji w kapitał ludzki i infrastrukturę oraz know-how. Z pomocą może przyjść mądra polityka władz samorządowych, które zamiast wsparcia finansowego będą oferowały lepsze warunki w przetargach na zamówienia publiczne. W drodze do osiągnięcia rentowności i zwiększonych zysków podmiotom ekonomii społecznej może pomóc także biznes komercyjny poprzez nawiązanie współpracy w oparciu o partnerskie relacje.

Źródła:

1. Frączak P., Wygnański J. J., „Polski model ekonomii społecznej. Rekomendacje dla rozwoju”, FISE, Warszawa 2008.
2. Płonka M., „Determinanty konkurencyjności TUW”, <http://libra.ibuk.pl/book/71784> (03.11.2017 r.)
3. Wygnański J.J., „Ekonomizacja organizacji pozarządowych. Możliwość czy konieczność?”, Stowarzyszenie Klon/Jawor, Warszawa 2008.
4. <http://www.e-mentor.edu.pl/artukul/index/numer/37/id/784>

Forum Aktywności OWES

Projekt „Forum Aktywności OWES” jest realizowany z inicjatywy Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki społecznej i ma na celu wzmocnienie systemu wsparcia dla podmiotów ekonomii społecznej poprzez sieciowanie oraz zwiększenie kompetencji kadr akredytowanych Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej z terenu całej Polski. Założenia projektu zostały wypracowane na podstawie gruntownej analizy potrzeb poprzez badanie ankietowe akredytowanych OWES we wrześniu 2016 r.

Jednym z kluczowych rezultatów projektu będzie powstanie trwałej ogólnopolskiej sieci współpracy OWES, obejmującej co najmniej 50 podmiotów. Sieć ma wzmocnić instytucjonalnie OWES, dostarczyć im narzędzi do wymiany informacji i doświadczeń, a także być reprezentacją interesów środowiska OWES i wspierać działania rzecznicze. Sieć ta ma jednocześnie nawiązać współpracę i wymianę doświadczeń z innymi podobnymi sieciami.

Projekt przewiduje organizację trzech ogólnopolskich spotkań sieciujących dla ok. 250 osób oraz szesnastu spotkań branżowych, każde dla około 70 uczestników. Spotkania branżowe stworzą okazję do wymiany doświadczeń i wypracowania wspólnych rozwiązań między następującymi grupami:

- pracownicy zaangażowani w proces wsparcia istniejących przedsiębiorstw społecznych, w tym doradcy biznesowi, pracownicy monitorujący PES i PS, konsultanci regionalni ds. zamówień publicznych;
- animatorzy, pracownicy odpowiedzialni za koordynowanie działań partnerskich;
- pracownicy zaangażowani w proces tworzenia nowych przedsiębiorstw społecznych, doradcy kluczowi;
- kadra kierownicza OWES.

Ponadto projekt przewiduje szkolenia w zakresie standardu usług oraz zamówień publicznych dla ok. 500 pracowników OWES, zaś ok. 100 osób zostanie przygotowanych do roli konsultanta regionalnego w zakresie udziału w zamówieniach publicznych.

Ważnym narzędziem sieciowania będzie platforma internetowa, która będzie umożliwiała tworzenie indywidualnych kont OWES, wspólne bazy danych i dobrych praktyk, informacje o szkoleniach i spotkaniach, narzędzia do wspólnego aplikowania o fundusze, wypracowywania wspólnych procedur, jak również tworzenia testów i ankiet. Platforma stworzy możliwość tworzenia zamkniętych grup dyskusyjnych dla określonego typu uczestników. Przewidziane jest również wydanie 10 numerów Biuletynu Sieci OWES, który w przyszłości będzie zintegrowany z platformą elektroniczną.

Projekt jest finansowany ze środków Programu Operacyjnego „Wiedza Edukacja Rozwój” i będzie realizowany do 30 listopada 2019 roku.

Realizatorzy projektu

Polska Fundacja Ośrodków
Wspomagania Rozwoju Gospodarczego
„OIC Poland” w Lublinie

Liderem partnerstwa jest Polska Fundacja Ośrodków Wspomagania Rozwoju Gospodarczego „OIC Poland” z siedzibą w Lublinie. Organizacja działa od 2000 roku i ma na swoim koncie realizację ponad 150 projektów finansowanych ze środków UE, w tym wiele projektów wspierających przedsiębiorczość. Wśród nich znajdują się m.in. takie projekty, jak stworzenie systemowego modelu współpracy i koordynacji lokalnej polityki społecznej w oparciu o Powiatowe Rady Zatrudnienia, tworzenie sieci współpracy organizacji pozarządowych Polesia Zachodniego, poprawa jakości usług urzędów administracji samorządowej, jak również stworzenie centrum informacji i wspomagania organizacji pozarządowych we Włodawie.

<http://www.oic.lublin.pl/>

Fundacja „Fundusz Współpracy” (FFW) istnieje od 1991 roku i jest wyspecjalizowana w realizacji projektów i programów finansowanych ze środków zagranicznych, w tym pochodzących z UE. Była odpowiedzialna m.in. za realizację w Polsce Programu Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL, a następnie projektu systemowego mającego na celu upowszechnienie ekonomii społecznej w Polsce na przykładzie doświadczeń PIW EQUAL. FFW uczestniczyła też w projekcie systemowym mającym na celu stworzenie zintegrowanego systemu wsparcia ekonomii społecznej w Polsce. Zrealizowała też projekt informacyjno-edukacyjny dla JST jak skutecznie pozyskiwać środki unijne, a także projekt „Decydujmy razem” mający na celu wypracowanie i przetestowanie modeli partycypacji publicznej oraz systemu wspierania, oceny i upowszechniania partycypacji.

<https://cofund.org.pl/>

forum aktywizacji obszarów wiejskich

Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich (FAOW) jest związkiem stowarzyszeń skupiającym organizacje zajmujące się rozwojem wsi; istnieje od 2005 roku. Ma duże doświadczenie w budowaniu sieci, m.in. wspierał powstawanie sieci LGD w Polsce i innych krajach. Ponadto realizował liczne projekty o charakterze edukacyjnym, szkoleniowym i upowszechnieniowym, w tym organizacja sieci LEADER+ oraz ogólnopolskich spotkań LGD. FAOW był inicjatorem i liderem projektu „Dobry start” wspierającego organizacje pozarządowe na terenach wiejskich, a także projektu mającego na celu rozwój działalności gospodarczej i odpłatnej w organizacjach pozarządowych.

<http://faow.org.pl/>